

天问 Tiān wèn - Kérdések az Éghez

Tian wen egy 187 kérdésből álló, sűrű, mitológiai, történelmi és kozmológiai kérdéssor. Qu Yuan 屈原 ezt a száműzetése alatt, az utolsó éveiben, öngyilkossága előtt írta.

Qu Yuan 屈原 i.e. 340-i.e. 278-ig élt. A Hadakozó-fejedelemségek idején Chu-államban 楚 született, egész életében hű volt hazájához. Ebben az időben Kína hét nagyobb államra volt szakadva (Chu 楚, Wu 吴, Qin 秦, Qi 齐, Yan 燕, Zhao 赵, Wei 魏, Han 韩). Ebből a Jangce középső részén feküdt Chu 楚, a Jangce torkolatánál pedig Wu 吴, amelyek később halálos ellenségek lettek. Végül a hét állam közül a Qin 秦 állam került ki győztesen, és alapozta meg a Qin-dinasztiát 秦. Qu Yuan-t 屈原 száműzték, és aggodalommal tekintett országa sorsára. Amikor megtudta, hogy a qin-ek 秦 bevonultak Chu 楚 fővárosába, végzett magával. Testére köveket kötött, majd beugrott a Miluo-folyóba 汨罗江. Az emberek azonnal a segítségére siettek, de a teste eltűnt. Hogy a halak ne egyék meg, ragacsos rizst szórta a vízbe. Ebből az alkalomból származik a Sárkányhajó-fesztivál, ahol hajóversenyeket tartanak, és piramisalakba hajtott, valamilyen levélbe csomagolt ragacsos rizst (zongzi 粽子) esznek.

A „Kérdések az Éghez” megírásakor Qu Yuan 屈原 állítólag Chu 楚 állambeli királyi sírok és templomok freskóit nézegette, amelyeken a világ teremtése, istenek, királyok élete volt ábrázolva, és ekkor tette fel a kérdéseit az Égnek.

A fordítás közben néha teljesen logikátlanul következnek a sorok, ennek egyik oka lehet a „széthullott bambuszlapok” elmélet. A verset eredetileg bambuszlapokra írta a költő, amelyet madzagokkal kötöttek össze, amelyek az évszázadok során szétporladtak, a lapok összekeveredtek, ezért sok sor felcserélődhetett, nem időrendben haladva olvasható. A sorok között azért is lehet laza a kapcsolat, mert Qu Yuan 屈原, amint eszébe jutott egy kérdés, azonnal le is írta, nem foglalkozott a logikai összekötéssel.

Szegény nem gondolta, hogy 2300 év múlva valaki magyarra fordítja a kérdéseit, és akkor majd nem ért meg mindent. Ahol ilyen törést éreztem, ott ezt a jelet fogod találni: ✖

A kérdések nem tudományos igényűek, inkább provokatívak, értetlenségnek adnak teret, az igazságtalanságot és igazságosságot mérlegelik.

Ezen kívül ott van még a kínai történelem legfontosabb íratlan (majd törvénybe iktatott) szabálya, az úgynevezett névtabu (避讳, bìhuì), amelynek lényege, hogy a Han-kor (i.e.206-i.sz.220) utántól fogva tilos volt leírni az uralkodó személynevét, mert ez a tiszteletlenség legmagasabb szintjének számított. Ha egy császár trónra lépett, az ő nevében szereplő írásjegyek „szentté” váltak, és mindenki másnak meg kellett változtatnia azokat bármilyen írásban. Így az idők alatt, akik Qu Yuan 屈原 írásait, költeményeit fordították, és abban olyan írásjegy volt, aki császár lett később, ezeket átírták, kihagytak egy vonást, szinonimát használtak, üresen hagyták a helyét, így megváltoztatva – az amúgy is összetett és bonyolult – szöveget.

Ahhoz, hogy megértsük a vers sorait, tanácsra és magam véleményére is hallgatva, előtte muszáj volt egy értelmező, magyarázatot adó leírást adnom a versben szereplő alakok, események időrendjéről, lényegéről.

Ehhez összegyűjtöttem a vers soraiból az adott témára, időszakokra vonatkozó sorokat, és az alábbiak szerint csoportosítottam, és a magyarázatot is ez alapján írom:

- 1, Világmindenség szerkezetének titkai
- 2, Dinasztiák előtti idők
- 3, Xia-dinasztia
- 4, Shang-dinasztia
- 5, Zhou-dinasztia
- 6, Tavasz és Ősz időszaka
- 7, Hadakozó fejedelemségek

Rövid történelmi áttekintés

A mű soraihoz elengedhetetlen némi kínai történelmi ismeret. Enélkül (és sokszor még ennek a tudásnak a birtokában is) nagyon nehéz megérteni a költő gondolatait. Fontos tudni, hogy a kínai források alapján a kínai történelmi korok hogyan következtek egymás után, illetve milyen híres uralkodók uralkodtak az adott időszakban.

Ha az ember kínai történelmi könyvet olvas, gyakran találkozik császár, király, uralkodó, úr, klánvezér kifejezéssel. Tudni érdemes, hogy Kínában Huang Di 黄帝, a Sárga császár (a legeslegelső uralkodó, mitológiai alak, nem lehet tudni pontosan, hogy valóban élt-e) az első császár, és utána következő már i.e.221-től a Qin-dinasztia 秦 jól ismert császára, Qin Shi Huangdi 秦始皇帝 – aki az agyaghadsereget is megtervezte – volt a

következő császár. Viszont ekkor már Qu Yuan 屈原 nem élt. Tehát ebben a műben nem lehet szó császárokról, hanem a király kifejezés jelenti a legmagasabb rangot.

Először egy rövid, vázlatos áttekintést szeretnék adni az időrendről. Az első hét uralkodót megszámozom, de a történet ez után főleg a dinasztia-váltásokra összpontosít, a köztes uralkodókat nem említi, így a továbbiakban már csak a dinasztiákat sorolom fel.

A versben Di Ku-tól a Hadakozó fejedelemségek koráig terjedő időszakban történelekről lesz szó.

- 1, Huang Di 黄帝 (Sárga császár)
 - 2, Zhuanxu 颛顼
 -
 - 3, Di Ku 帝喾
 - 4, Yao 尧
 - 5, Shun 舜
 - 6, Yu 禹 (Xia-dinasztia 夏 megalapítója, ie. 21 sz. – ie. 16 sz.)
 - 7, Qi 启 (Yu fia, Xia-dinasztia folytatója)
- } Dinasztiák előtti idők

.....

Shang-dinasztia 商代 (i.e. 1600- i.e. 1046)

Zhou-dinasztia 周代 (Nyugati Zhou: i.e. 1046- i.e.771). (Keleti Zhou: i.e. 771- i.e. 256)

Tavaszi és Ősz időszak (bontja a Zhou-dinasztiát): i.e. 720 – i.e. 426.

Hadakozó fejedelemségek kora: i.e. 475 – i.e. 221. (A költő, Qu Yuan 屈原 kora)

Érdekes felfedezni bizonyos történelmi hasonlóságokat, pl. hogy mindhárom dinasztia utolsó uralkodóját zsarnokinak tartják, mindháromnak van egy kegyetlen ágyasa.

Xia-dinasztia utolsó zsarnok királya: Jie 桀, kegyetlen ágyasa: Mo Xi 妹嬉

Shang-dinasztia utolsó zsarnok királya: Zhou 纣, kegyetlen ágyasa: Da Ji 妲己

Zhou-dinasztia utolsó zsarnok királya: You 幽, kegyetlen ágyasa: Bao Si 褒姒

A dinasztiát megdönteni vágyó személyek általában a zsarnok király vazallusai, és kettőt ismerünk meg részletesen, mindkettőnek van egy érdekes tanácsadója.

Xia-dinasztiát megdönteni akaró vazallus: Tang 汤. Segítője Yi Zhi 伊挚: rabszolgából lett tanácsadó

Shang-dinasztiát megdönteni akaró vazallus: Wen-király 文. Segítője Shī Wàng 师望, más néven Jiang Ziya 姜子牙, 80 éves mészáros vagy halász.

Világmindenség szerkezetének titkai

Bár Qu Yuan 屈原 az i. e. 4-3. században élt, a kínai gondolkodásban ekkor már kiforrott elképzelések voltak a világ eredetéről. Amiről a mű első soraiban ír, az a Hundun 混沌, vagyis öskáosz. A korabeli kínaiak úgy képzeltek, hogy a világ kezdetben egy sötét, differenciálatlan massa volt, mint egy tojás belseje, ahol az ég és a föld még nem vált el egymástól. Ebben az állapotban minden „kavargott”, és nem voltak szilárd formák.

Az [1-22. sor](#) és a [35-44](#), [46-47](#), [49-55](#), [80-83](#) sorok, a kozmikus és természeti képződmények eredetét, tulajdonságát firtatja, pl. égtájak, Nap járása, Hold, szelek, éghajlat, hegyek-völgyek, mitológiai lények valóságosága, állatok kinézete, tulajdonságai stb.

A kínai kozmológia szerint az Ég kilenc szférából áll, de az ókoriak még nem felfelé osztották fel az eget, hanem kupolaként képzeltek el, kilenc irányban, tehát észak, dél, kelet, nyugat, északkelet, délkelet, északnyugat, délnyugat és közép, vagyis a tengely, a sarkcsillag, ami körül forog az egész. Minden ilyen „égszeletet” egy-egy oszlop tartott, ezek voltak az ég oszlopai. Egy kínai mítosz szerint az eget nyolc oszlop tartja, a kilencedik oszlopot [Kang Hui](#) 康回 kidöntötte ([35.sor](#)), emiatt a föld délkelet felé lejt (erre folynak a folyók), az ég pedig északnyugat felé dőlt meg, ezért arra nyugszanak le az égitestek (lásd. *Kāng Hui* 康回)

A „Világmindenség szerkezetének titkaiban” felbukkanó, magyarázatra szoruló alakok, és ide vonatkozó kérdés száma:

Yinyang hármasság 阴阳三合: Egyesek szerint a Yin, a Yang és az Ég (vagy a világmindenség) együttesére utal, mások szerint a három őselemre. [6](#)

***Tāng gǔ* 汤谷:** Forró völgy/Forró vizek völgye: úgy képzeltek, hogy a Keleti-tenger partján, vagy egy távoli szigeten található, és azért forró, mert a Napok itt fürdenek minden reggel. [15](#)

Nǚ Qí 女岐: archaikus mitológiai alak, akinek története csak töredékesen maradt fenn. Alakja szinte csak a Tian Wen ezen sorából ismert. Szűzen fogant, kilenc fiút szült, egyes vélekedések szerint ezek a kilenc tartomány szellemei, vagy csillagképek. [19](#)

Bó Qiáng 伯强: több elemző szerint Yu Qiang (禹强), az északi vizek, északi szél és pestis istene. A betegséget, rosszat hozó szél megtestesítője. A Hegyek és Vizek könyve (山海经, Shanhaijing) szerint emberi arca, madárteste van, füléből két zöld kígyó lóg, és két piros kígyón tapos. [20](#)

Jiǎo 角: Szarv csillagkép az azúrsárkány szarvát jelképezi a kínai asztrológiában. Ennek megjelenése jelezte a mezőgazdasági év kezdetét. A mi csillagtérképünkön a Szűz (Virgo) csillagképben található, a Spica (a Szűz legfényesebb csillaga) és a hozzá közel eső csillagok alkotják a „Szarvat”. [22](#)

Kāng Huí 康回: Más néven Gong Gong 共工, a vizek istene. Gong Gong harcban állt a világ feletti uralomért az égi istenekkel (leginkább Zhu Ronggal 祝融, a tűz istenével). Gong Gong elveszítette a csatát és hatalmas haragjában fejével teljes erővel nekiment a Buzhou-hegységnek (不周山), itt állt az eget tartó nyolc világoszlop egyike. Az ütéstől az oszlop kettétört, és megdőlt a föld, az ég északnyugaton leszakadt, ezért vándorolnak a csillagok, a nap és a hold északnyugat felé. A föld délkeleten megdőlt, ezért folyik az összes nagy folyó Kínában délkeletnek. [35](#)

Kūnlún 昆仑: A kínai mitológia legfontosabb, szakrális hegye, mitikus világhegy, istenek lakhelye (pl. Sárga Császár földi palotája, Nyugat Anyakirálynő kertje). A függőkert (xuánpǔ 悬圃) a Kunlun-hegy legfelső szintje, ami már szinte az égben lebeg. Aki feljut ide, az természetfeletti képességeket nyer, és irányítani tudja a szelet és az esőt. [40](#)

Zēngchéng 增城: szó szerint egymásra rakott városfalakat, rétegzett várost jelent, a mitológia alapján úgy képzelhetjük el a Kunlun-hegyet 昆仑, mint egy óriási lépcsőzetes építményt. Ez a város kilenc, egymás felett elhelyezkedő szintből állt. Az alsó szintek a földi világhoz tartoztak, a legfelső szint a függőkert. [41](#)

Zhúlóng 烛龙: fáklyasárkány, hatalmas, kozmikus istenség, aki a világ legészakibb, sötét peremén, a Zhong-hegyen lakik. A Hegyek és Vizek könyve (山海经, Shanhaijing) szerint teste egy kilométer hosszú, kígyóra hasonlít, arca emberi, színe ragyogó vörös. Amikor Zhulong kinyitja szemét, nappal lesz, mikor becsukja, éjszaka, mikor kifújja a levegőt, tél lesz, amikor beszívja, nyár lesz. Nem eszik, nem iszik, nem alszik. [44](#)

Hēi shuǐ 黑水: Fekete-víz, mitikus folyó, amely délnyugaton folyik.

Xuán zhǐ 玄趾: sötét láb, egy nép neve, akiknek fekete volt a lábuk.

Sān wēi 三危: Háromveszély-hegy, ide száműzték a sanmiao 三苗 törzset Nagy Yu 禹 idején. A sanmiao törzset vad, lázadó, törvénytelen, kegyetlen népnek ismerték, akik szembeálltak a szent renddel, ősi erővel rendelkeztek. [53](#)

Dinasztiák előtti idők

Özönvíz: Gun 鯀–Yu 禹–Qi 启

Már Yao 尧 király idejében elkezdődött az „özönvíz”, ez az évtizedekig tartó katasztrófa, amikor a folyók kiáradtak, és állandó veszélyt jelentettek. Yao 尧 király ekkor megkért egy Gun 鯀 nevű férfit, hogy állítsa meg a vizek áradását. Gun 鯀 meg is próbálta ezt sok-sok éven át, sikertelenül. Állatokat kért fel segíteni (teknős, bagoly). Még az istenekhez is elment, és ellopta a „magától növekvő földet” (Xirang 息壤) tőlük, de ezzel sem járt sikerrel, sőt, az istenek megharagudtak rá. [23-34](#)

A nem vérségi alapon történő hatalom átadás azt jelentette, hogy Yao 尧, amikor látta, hogy fia alkalmatlan az uralkodásra, hallott egy földművesről, Shun-ról 舜, aki nagyon engedelmes és jóindulatú fiú hírében állt. Bár gonosz mostohaanyja, vak apja és testvére többször meg akarták ölni, mégis jóindulattal volt irántuk ([99-100](#)). A mostohaanya és öcs között bűnös szerelmi viszonyra is van utalás ([119-120](#)). Két gyilkossági kísérletet hajtott végre Shun 舜 ellen a családja. Az egyik ilyen a Magtár-tűz, amikor Shun-t 舜 felküldik a magtár tetejére, megjavítani a tetejét, meggyújtják a magtárat és elveszik a létrát. Ebből úgy menekült meg, hogy volt nála két széles bambuszkalap, ezeket használta „szárnyként”, és leugrott az épületről, nem történt baja. A másik a Kút-csapda gyilkossági kísérlet, amikor megkérték Shun-t 舜, hogy ásson kutat a családnak. Ő el is kezdte, és amikor kellően mély lett a gödör, apja és testvére köveket és földet dobált be, hogy élve betemessék. Ebből úgy menekült meg, hogy már korábban gyanakodott valami ilyesmire, és előre ásott egy kivezető alagutat a szabadba.

Mindezek ellenére Shun 舜 jóindulattal volt irántuk, így Yao 尧 király úgy vélte, jó uralkodó lesz belőle, és őt tette maga után. Először, hogy próbára tegye, két lányát hozzá adta feleségül, de ezt a frigyet eltitkolták, és társként uralkodott mellette ([93-94](#)). Mivel Shun 舜 megfelelt az elvárásainak, amikor Yao 尧 megöregedett, átadta neki a hatalmat.

Shun 舜 királynak első dolga volt, hogy – a folyókat szabályozni nem képes – Gun-t 鯀 megbüntesse, mert nem tudta teljesíteni a Yao 尧 által rábízott feladatot (felelősségre vonta). A Toll-hegyen kivégeztette. Gun 鯀 teste

viszont három évig nem indult oszlásnak (állítólag varázslatokkal tartották frissen), és három év múlva, amikor felvágta a hasát, megszületett belőle Nagy Yu 禹. Gun 鯀 (az apa) ezután állítólag sárga medvévé vált, a vízbe vetette magát és eltűnt örökre. [73-79](#)

Nagy Yunek 禹 sikerült befejezni apja munkáját, sikerült gátakat építeni a folyón, ebben sárkány is segített neki medret vájni, a nép szerette, üdvözölte. Nagy Yu 禹 felesége egy Tushan-i lány, aki, amikor terhes volt, meglátta a medvévé vált férjét (nem tévedés, az apáról és fiáról is keringtek hasonló, medvévé válós történetek), aki épp sziklát zúz szét. Úgy megrémült, hogy azonnal sziklává vált, a kő szétrepedt, mert a gyermek belülről szétfeszítette. Az anya ott meghalt, a gyermek – Qi 启 – viszont életben maradt [\(66\)](#).

Nagy Yu 禹 nem vérségi alapon akarta először átadni a trónt Yi-nek 益, és ennek szót is adott, hogy a fia túl korán jut a hatalomra, túl korán lakik jól a hatalommal és az nem jó, de a nép a fiát, Qi-t 启 akarta látni a trónon.

Nagy Yu 禹 aztán megalapította a Xia 夏 dinasztiát (ie. 21.sz -ie.16.sz), az első dinasztiát. Itt már vérségi alapon ment a hatalomátvétel, úgyhogy Yu 禹 után fia, Qi 启 követte a trónon. [57-66](#)

A „Dinasztiák előtti időkben” felbukkanó, magyarázatra szoruló alakok, és ide vonatkozó kérdés száma:

Yīnglóng 应龙: a „válaszoló sárkány”, hatalmas szárnyai vannak. A Guanya 广雅 (szerző: Zhang Yi 张揖, isz.3.sz.) ókori szótár szerint a sárkányok fejlődésének menete a következő: 500 év után lesz pikkelyes, 1000 év után szarva nő, és csak ez után 500 évvel lesz szárnya. A mítosz szerint a sárkány a farkával húzott barázdákat, így jelölte ki a folyók (Sárga-folyó, Jangce) medrét. A népi hitvilágban Yinglong agyagképmását készítették el, hogy esőt idézzenek elő, és ő „válaszolt” nekik esővel. [33](#)

Qiúlóng 虬龙: Szarvatlan sárkány, amely még fiatal, vizekben él, képes az alakváltásra. A Medve Gun-t 鯀 szimbolizálja, aki miután medvévé vált, belevetette magát egy mély vízű folyóba. Ez a sárkány vitte a hátán Gun-t 鯀 a túlvilágra, vagy az újjászületésbe. [48](#)

Táng 棠: csarnok: nem tudják pontosan, mire utalhat ez a hely, talán Gun 鯀 szellemének lakhelyére. [77](#)

Píng 萍: az eső és a lág istene. [81](#)

Áo 鳌: óriási, mitikus tengeri teknős, amely hegyeket hord a hátán. [83](#)

Nǚ wā 女娲: Istennő, akit emberi felsőtesttel és kígyófarokkal ábrázolnak. A legenda szerint sárga agyagból gyúrta az első embereket. Mivel a kézzel formálás lassan ment, egy kötelet mártott a sárba, és a szétfröccsenő cseppekből lettek a közemberek, míg a kézzel formáltakból a nemesek. [98](#)

Xia-dinasztia

A Xia-dinasztia 夏 megalapítója tehát a folyókat szabályzó Nagy Yu 禹, akit fia, az anyjából, mint kőből kiharadt Qi 启 követett. A történet szempontjából több uralkodóról a Xia-dinasztia kezdetén nem tudunk.

Viszont ennek az időszaknak a közepén egy híres mitológiai történet elevenedik meg előttünk, a Tíz Nap és Yi 羿 íjász története. Ennek alapja a következő.

Tíz Nap és Yi 羿 íjász

Az Égi úrnak tíz fia volt, tíz Nap, vagy aranyvarjú (a kínai mitológiában nem egyetlen Nap volt, hanem tíz). Xi He 羲和, vagyis a Nap anyja (a nap szekerének hajtója [\(45\)](#)), minden reggel egy varjút vett a szekerére a tíz aranyvarjú közül, és végigtolta azt az égen. A többi kilenc varjú addig a Keleti-tenger (vagy a fentebb olvasott Forró-völgy [15](#)) közepén lévő Fusang 扶桑 nevű eperfán pihent.

Egyik nap váratlanul mind a tíz varjú felszállt az égre, hatalmas pusztítást okozva a világban: minden kiégett, felperzselődött, felgyulladt. Az Égi úr nem akarta a fiait bántani, ezért más módot talált a megbüntetésükre. A Mennyei úr udvarában élt Yi 羿, az íjász, hát őt küldte le az istenek közül, adván neki egy vörös íjat és fehér nyílvevesszőket, hogy ijesszen rá a fiaira. „Menj le a földre, figyelmeztess őket, rettentess őket vissza a tíz napos rendre!” – mondta neki.

Yi 羿 így hát lement a földre, de ott meglátta a nép szenvedését, és elöntötte a düh. Kifeszítette az íját, és sorban lelőtte az aranyvarjakat. Minden aranyvarjú, amint zuhant le az égből, tüztollakkal hullott alá [\(56\)](#). A hőség a Nap-varjak számának csökkenésével enyhült. (Állítólag Yao 尧 király (a 4. a királyok sorában) az utolsó nyílvevesszőt ellopta, így egy Nap életben maradt).

Az emberek istenítették Yi-t 羿, viszont az Égi úr szörnyű dühös volt, hogy megölte kilenc gyermekét, és soha nem bocsátott meg neki, jövőjét ez után a földön kellett, halandóként élnie. Miután Yi 羿 a földre került, hőssé vált, és gögös lett. Összeveszett a folyóistennel, He Bo-val 河伯, kilötte a bal szemét, és még a feleségét, Luo Pin-t 雒嫫 is elcsábította [\(68\)](#). Ez az isteni rend megséretésének számított. Ezeknek a hibáknak az ellenére, Yi 羿 alapvetően hosszú, boldog életben részesült.

A költő viszont úgy gondolja, még így is méltatlanul hosszú életet kapott, hiszen milyen nagyot vétkezett! Lelőtte a Napokat, az Égi Úr fiait, akit megdöbentett és felháborított ez a cselekedet, mégis engedte, hogy Yi 羿 a földön hősként élhessen tovább, sőt a mítoszok szerint a halhatatlanság elixírjét is megszerezte, (csak nem volt alkalma

elfogyasztani). A költő értetlenül áll az előtt, hogy az Égi Úr miért nem büntette azonnal, miután a fiait megölte, és az ez irányú kérdéseit fel is teszi. (151-152)

Yi-nek 羿 volt egy földi felesége is, Chun Hu 纯狐 (akit később összemosnak Chang'e-vel 嫦娥), akinek megromlott a kapcsolata a férjével annak életmódja miatt, és összeszúrta a levet Yi 羿 tanítványával, Han Zhuo-val 寒浞. Yi 羿 nagyon szerette Han Zhuo-t 寒浞, mindent megtanított neki, viszont Zhuo 浞 hatalmat akart. Chun Hu-val 纯狐 együtt kitervelték, hogy megölik Yi-t 羿, amire sort is kerítettek. (67-72)

Yi 羿 egyre többet ivott, és egy tivornya után Han Zhuo 寒浞 agyonverette az embereivel. Zhuo 浞 ez után megfőzette Yi 羿 húsát, és felkínálta azt Yi 羿 saját gyermekeinek. Mivel azok nem voltak hajlandók saját apjukat megenni, azokat is azonnal kivégezték, és testüket a városkapura tűzték. Így Yi-nek 羿 nem maradtak a földön utódai, az irmagvai is pusztulásra ítéltettek.

Később Chun Hu-nak 纯狐 és Han Zhuo-nak 寒浞 két fia született, Jiao 浇 és Yi 豷.

Han Zhuo 寒浞 és fiai, Jiao 浇 és Yi 豷, később elbirtokolták a Xia-dinasztia hatalmát, és lemészárolták a Xia-házi uralkodót, Xiang-ot 相. Ennek a felesége éppen terhes volt, még el tudott menekülni és bújdosni. Megszülte a fiát, Shao Kangot 少康, aki titokban idegen országokban nőtt fel, pásztornak és szakácsnak tette magát, miközben Han Zhuo 寒浞 és fia, Jiao 浇 vadásztak rá.

Közben a messze földön zsarnok és erős Jiao 浇, aki egy hajót is el tudott húzni a szárazföldön (84), elcsábította testvérének, Yi-nek 豷 a feleségét 女岐, akivel együtt is éltek.

Shao Kang 少康 (a Xia-dinasztia jogos örököse) mindeközben felnőtt, és óriási, erős sereget szervezett, majd kutyákkal üzni kezdte Jiao-t 浇, végül a házában rajta ütött, és a sötét kavarodásban nemcsak az ő, Jiao 浇 fejét, hanem a sógornője 女岐 fejét is levágták. Később a Jiao 浇 által megszállt várost, Zhen Xun-t 斟寻 is felszabadították. Erről szólnak az alábbi sorok 84-90.

A Xia-dinasztia 夏 végnapjairól sokat olvashatunk a műben. Az utolsó király a Xia-dinasztiában Jie 桀 volt, aki erőszakos, zsarnok uralkodóként került be a történelembe. Állítólag a Meng-hegyen 蒙 legyőzte a Meng-hegyi népet, és elrabolt tőlük egy Mo Xi 妹嬉 nevű nőt. Ez a Mo Xi 妹嬉 – állítólag bosszúból – tönkre tette a királyt (91-92). Például azt kérte Jie-től 桀, hogy egy hatalmas gödröt töltsön fel borral, és 3000 ember igya ki azt – mind belehaltak. Mivel szerette a selyem szakadásának a hangját, ezzel szórakoztatta magát, hogy egész nap selymet téptek neki.

Ezidőtájt egy vidéki nemes, Tang 汤, egyre nagyobb befolyást szerzett az ő földterületén, és Jie 桀 ezt nem nézte jó szemmel. Meg akarta alázni, meg akarta a törni hatalmát, ezért bebörtönöztette őt egy Zhongquan 重泉 nevű helyre (125). Tang 汤 népe (shangok) hatalmas váltságdíjat fizettek, hogy urukat szabadon engedje. Ez után Tang 汤 fellázadt a zsarnok ellen, később fegyveres lázadást vezetett (Mingtiao-i 鸣条 csata, i.e. 1600 körül), majd megdöntötte a Xia-dinasztiát, és megalapította a Shang-dinasztiát.

Tang 汤, aki el akarta üzni a zsarnok Jie-t 桀, segítséget kapott egy Yi Zhi 伊摯 nevű youshen-i rabszolgától, akit állítólag az Égi úr szemelt ki, hogy segítsen Tang-nak 汤. Yi Zhi 伊摯 anyja, amikor terhes volt vele, álmában figyelmeztetést kapott, hogy áradás jön, ne nézzen hátra. Mégis hátranézett, és eperfává változott. Később ennek a fának az üregében találták meg a csecsemő Yi Zhi-t 伊摯. (121-124). Tang 汤 leendő hitvesének rabszolgájaként vonult be Tang 汤 udvarába, ahol főzött neki hattyú húst, és Tangnak 汤 annyira megízlett az étel, hogy azonnal beszélgetni kezdett vele. (103-106) Rájött, hogy milyen bölcs, és Yi Zhi 伊摯 a főzésen keresztül mutatta meg neki, hogyan kell uralkodni, és adott tanácsot, hogyan üzzék el Jie-t 桀. Tang 汤 hallgatott Yi Zhi 伊摯 tanácsára, amivel győztek (többek között nem fizetett több adót Jie-nek 桀, szövetkezett Mo Xi-val 妹嬉 és a többi vazallussal). Jie-t 桀 legyőzték a Mingtiao-i 鸣条 csatában, és száműzeték délre, Nanchao-ba (南巢). Yi Zhi 伊摯 egész életében Tang-ot 汤 szolgálta, majd Tang 汤 halála után a gyermekeinek adott tanácsokat. Amikor meghalt, az ősök templomában kapott egy „lélektáblát”, és Tang 汤 utódai szorgalmasan áldoztak neki (167-168).

A költő ezen a ponton egy erkölcsi kérdést feszeget, hogy helyes-e az istentől kiválasztott dinasztiák sorsszerű trónfosztása. Hogy az isten(ek) szemelik ki azt, aki a trónra kerül, ők akarják aztán a dinasztia bukását is? Szabad-e a zsarnok ellen fordulni? – állandó kérdése a Tian Wen-nek.

Ezen kívül a költő összehasonlítja Gun 鯀 és Yi 羿 életét. Mindegyik a népéért tett. Míg az özönvízzel küzdő Gun-nak 鯀 lett utódja, és túlélhetett medve formájában, a tíz Nappal küzdő Yi-t 羿 szárnyú és méltatlan pusztulásra ítélté.

A „Xia-dinasztiában” felbukkanó, magyarázatra szoruló alakok, és ide vonatkozó kérdés száma:

Ruò huá 若华: a kínai mitológia szerint a világ legnyugatibb pontján álló fa, a „napnyugat fája”. A virágai fényt bocsátanak ki, vörös-arany színben. Amikor a nap este lebukik a horizont alá, a virágok fénye világítja meg a túlsó világot, a nyugati eget. A nap keleten a fusang 扶桑 fáról indul, a ruo-fánál pihen meg. [45](#)

Hé Bó 河伯: a Sárga-folyó istene. [68](#)

Luò Pín 雒嫫: A Luo-folyó istennője. [68](#)

Zhēn Xún 斟寻: A Xia-dinasztia legfontosabb központja és fővárosa volt. Amikor Han Zhuo 寒浞 és fiai magukhoz ragadták a hatalmat, Zhen Xun az ő ellenőrzésük alá került. Jiao 浇 innen uralta a környező területeket. [90](#)

Shang-dinasztia (más néven Yin 殷)

A Shang-ház 商 misztikus eredete egy töredékes mítoszon alapul, amikor az öt király egyike (Ku 嚳) a Shang-ház ősatyja, és felesége (Jian Di 简狄) a Shang-ház ősanija, megalapították a Shang-házat. A mítosz szerint Jian Di 简狄 egy toronyba volt bezárva egész életében. Egyszer egy fekete madár egy tojást dobott le neki, amit Jian Di 简狄 megevett, és attól terhes lett ([107-108](#)), ebből született fiuk, Qi 契. Ezért a sokkal későbbi Shang-dinasztia (i.e. 1600- ie. 1046) a madár utódainak tartotta magát. Qi 契 nem volt király, csak egy klánvezér.

Qi 契 sokadik (kb.7.) leszármazottja lesz a szövegben felbukkanó Gai 该, vagy másképp Wang Hai 王亥, aki a kínai mondavilágban a kereskedés istene, az ökrösszekér feltalálója. A fentről már ismert Tang-nak 汤, aki megdönti a Xia-dinasztiát, és megalapítja a Shang-dinasztiát, Wang Hai 王亥 egy jónéhány nemzedékkal későbbi leszármazotja.

Az említett Gai 该 őseitől hatalmas gulyát örökölt, és ezeket békés szándékkal indult eladni Youhu-ba 有扈. Amikor megérkezett, rituális táncot mutatott be, hogy elnyerje az ott élő nép (Di 狄) bizalmát, de ez nem sikerült (más magyarázat szerint a nép járt rituális táncot Gai 该 ellenében, vagy Gai 该 öccse/testvére a bosszú miatt). Az út közben, vagy Youhu-ban 有扈 (a szöveg szerint az ágyában, alvás közben) megtámadták és megölték, méghozzá a Di 狄 nevű törzs fejedelme, Mian Chen 绵臣. Az állatait elhajtották, majd azon kövérre hízott a nép. Gai 该 gyermeke vagy testvére, Hun Wei 昏微 ezért bosszúra készült, amit be is végzett. [107-118](#)

(A Shang-dinasztia 商代 bukása, és utolsó zsarnok uralkodója már más történetekből is ismert számomra. Nezha 哪吒 történetében is ebben az időszakban járunk, ahol Nezha 哪吒 a Zhou-ház 周代 mellett áll, és Shang-dinasztia utolsó, zsarnok uralkodója (szintén Zhou 纣 nevű, de más írással) ellen harcolnak. Aztán a Páfrányszedők dalában is felelevenedik ez az időszak, ahol Shu Qi 叔齐 és Bo Yi 伯夷, hűségesek a Shang-házhoz, és inkább éhenhalnak, de nem esznek a Zhou-k 周 földjén termelt növényekből).

A Shang-dinasztia 商 utolsó uralkodójának, Zhou-nak 纣, volt egy ágyasa, Da Ji 妲己, aki szintén különösen kegyetlen volt, mindenféle borzalmas kízást és halálnemet talált ki, mindenféle aljas dologra bujtotta a királyt ([143-148](#)). A király nagybátyja, Bi Gan 比干 ellenszegült nekik. Azt mondják, Zhou király olyan dühös lett rá, hogy így kiáltott: „úgy hallottam, a bölcsek szíven hét nyílás van”, és parancsot adott, hogy tépjék ki nagybátyja szívet, hogy megnézhesse azt ([145](#)). Mei Bo 梅伯, Zhou király egyik minisztere, amiért őszintén kritizálta Zhou 纣 királyt, az szörnyű halállal büntette őt. A húsát péppé zúzták. Ji Zi 箕子, a király rokona, bölcse, erre örültséget színlelt, így maradt életben, amíg a Zhou-ház 周 fel nem szabadította ([148](#)). Vagy ott van Bo Lin 伯林, aki egyes források szerint Bi Gan 比干 testvére, vagy egy nemes ember/rokon, akit a zsarnok Zhou 纣 az öngyilkosságba kényszerített. Valószínűleg látta, mi történt Bi Gan-nal 比干, akinek kitepték a szívet, Ji Zi 箕子-vel, akit börtönbe zártak, és sok további más emberrel. Valószínűleg az uralkodó megvádolta, vagy olyan helyzetbe hozta őt, hogy nem volt más megoldása, csak az öngyilkosság, hogy megőrizze becsületét. Bi Gan 比干 halála látványos és hősies volt, Bo Lin-é 伯林 csendes és kétségbeesett, és a neve is majdnem a feledésbe merült. Qu Yuan 屈原 (a költő) viszont megemlíti, mert hasonlónak érzi magához ([163](#)).

Egy másik ártatlan áldozata Zhou-nak 纣 és Da Ji-nak 妲己: Wen 文 király. Azzal, hogy Zhou 纣 őt támadta meg, elkezdődött a dinasztia vége.

Wen 文 király, aki a nyugati területek ura volt, „Nyugat tanácsosa” 西伯, más néven Bó Chāng 伯昌, Zhou-nak 纣 vazallusa volt, méltóságteljes, erényes ember, aki semmit sem vétett. De éppen azért, mert egyre nagyobb hatalomra tett szert, és a nép szerette, Zhou 纣 veszélyesnek ítélte, és börtönbe záratta hét évre. Wen 文 királynak a mítosz szerint száz gyermeke volt, ebből tíz volt történelmileg fontos, és ebben a műben három fiáról esik szó. A legnagyobb fiát, Bo Yikao-t 伯邑考, Zhou 纣 megölette, és elkészíttette húspástétomnak, majd azt mondta Wen 文 királynak, hogy egye meg a saját gyermekét. Ha nem eszi meg, meghal. Wen 文 király, bár tudta, mi van a tálban, megette, mert csak így maradhatott életben, csak így állhatott bosszút ([157-158](#)). A költő igazságtalannak és méltatlannak érzi ezt a büntetést, amikor a Shang-dinasztia napjai amúgy is meg vannak számlálva.

(Wen király a börtönéveiben nem unatkozott, itt dolgozta ki a Változások könyvét, amelynek az első 8 alaptrigramját, a monda szerint Fu Xi 伏羲 (a kínai mitológia ősi alakja, aki megtanította az emberket a halászháló készítésére, vadászatra, főzni, és az állattenyésztésre. Megalapozta a kínai filozófia és jóslás alapjait. Sárkány vagy kígyótesttel és emberi fejjel ábrázolják. Felesége – Nü Va 女娲 – köré fonódik. Ketten maradtak életben egy nagy özönvíz után, és tőlük származtatják az emberiséget). Wen király a 8 trigramhoz 64 trigramot hozzá. A szövegeket, elemzéseket később Wen király egyik fia, Shu Dan 叔旦 írta le). A börtönből kiszabadulván Wen 文 király, és két fia, Wu 武 és Shu Dan 叔旦 szövetkezni kezdtek a többi vazallussal, hogy megdöntsék hatalmát. Wen 文 királynak ebben segítségére volt egy mészáros vagy halász ember, a 80 éves Shi Wang 师望, más néven Jiang Ziya 姜子牙. Egészen 80 éves koráig szegény, sikertelen ember, utcai árus, mészáros volt egy vágóhídon. Épp a mészárszéken dolgozott, amikor Wen 文 király (Chang 昌) felismerte a bölcsességét (159-160). Jiang Ziya 姜子牙 segített Wen 文 királynak és fiának, Wu 武 királynak megdönteni a Shang-dinasztiát.

Zhou-király 纣 vazallusai tehát kb. Kr.e.1046-ban szövetkeztek a király ellen, hogy azon lesznek (hogy a Muye-i 牧野 csatában (i.e. 1046 körül)) legyőzzék a királyt. Állítólag égi jelek (madarak) is mutatták, hogy dinasztia váltás közeleg. A Muye-i 牧野 csatába igyekvő harcosok, örültek, hogy megbukik a zsarnok. A Zhou 周 harcosok összeszedettek, fegyelmezettek voltak, míg a Shang 商 harcosok gyengék, rendezetlenek, rabszolgáik átálltak a Zhou 周 oldalra (127-130).

Egy történelmi mellékszál is van két sor erejéig (154-155), ami arról szól, hogy a Qi-hegy 岐 a Zhou-k 周 (tehát Wen-király 文 saját népének) szakrális helye, egykor a barbárok elől menekültek oda, és a kietlen helyen birodalmat építettek. Viszont, hogy új dinasztiát tudjanak alapítani, ledöntötték saját oltárukat, és elhagyták a saját szakrális területüket. A költő arra kérdez rá, hogy volt képes csak azért leromboltatni az ősi oltárt, hogy egy másik országban uralkodhasson?

Wen 文 király hosszú életet élt meg, 100 évig élt, és természetes halállal halt meg, viszont nem érte meg Shang-ház 商 bukását. Wen 文 király második fia, Wu 武 király, nem bírta kivárni, amíg letelik a gyászév, magával vitte a végső harcba az apja halotti tábláját („lélektábláját”) egy szekéren, és az apja szellemének védelmében végezte el a feladatát. (Kínában a halottaknak a családok otthonában általában van, de a régi időkben mindenképpen volt egy szentély, amelyre a halotti táblát (egy kő/fém/fa táblácskába bevették a halott nevét) helyezték, és itt fűsölővel, áldozati étkekkel áldoztak a halott emlékének). Wu 武 király, az utolsó Shang uralkodót, Zhou-t 纣, agyoncsapta. Wu 武 öccse Shu Dan 叔旦, aki ugyanúgy vezeti a hadműveletet, viszont elszomorodott ezen, rászakad a hatalomátvétellel járó szomorúság, felelősség és kétely, hogy helyes volt-e letaszítani a trónról a jogos tulajdonosát? [127-134](#)

A „Shang-dinasztiában” felbukkanó, magyarázatra szoruló alakok, és ide vonatkozó kérdés száma:

Peng Keng 彭铿: a hosszú élet szimbóluma Kínában, a legenda szerint 800 évig élt, több száz felesége és gyermeke volt, végig élte a Shang-dinasztiát. Az első nagy kínai szakács, aki hosszú életének titka a különleges étrend és életerő gyakorlatok. A legenda szerint fácán levest készített az Égi Úrnak, Qu Yuan 屈原 azt firtatja, hogy valóban le lehet nyűgözni az istent ezzel, miközben más nemes tettel nem? [171-172](#)

Zhou-dinasztiá

Zhou-dinasztiá 周代 (Nyugati Zhou: i.e. 1046- i.e.771). (Keleti Zhou: ie. 771- i.e. 256)

A kínai történelemszemléletben minden dinasztia egy dicső, isteni eredetű őstől vezeti le családfáját. Korábban már volt szó Ku 瞽 királyról, és annak Jian Di 简狄 nevű feleségéről, aki attól esett teherbe, hogy egy feketemadár tojását lenyelte, és belőle született Qi 契, a Shang-dinasztiá megalapítója.

Itt Ku 瞽 király egy másik feleségéről, Jiang Yuan-ról 姜嫄, és a Zhou-dinasztiát megalapító ősalakokról lesz szó. Jiang Yuan 姜嫄 nem tudott teherbe esni, kiment a mezőre áldoztatot bemutatni. Ott látott egy óriási lábnyomot, amint abba belelépett, megmozdult benne valami, teherbe esett, és kilenc hónap múlva megszületett Hou Ji 后稷, a „köles ura”. Ő tanította meg az embereknek a földművelést, véget vetve az éhezésnek. Viszont az anyja nem szerette, félt Hou Ji-től 后稷, mert a fogantatása olyan baljós volt, apa nélküli, ezért háromszor is megpróbálta megölni. Egyszer kitette egy szűk utcába, amelyen ökrök haladtak, de az ökrök kikerülték. Másodszer egy erdőbe vitte ki, de a favágók rátaláltak és megmentették. Harmadszor a jégre tette ki, ahol madarak melengették a szárnyaikkal (149-150). Míg a Shang-dinasztiá a madaraktól származtatja magát, a Zhou-dinasztiá tagjai a földművelő hős fiai.

(Ku 瞽 király különböző (négy) feleségeitől származtatják a nagy dinasztiákat. A fentebb említett Jian Di 简狄 és Jiang Yuan 姜嫄 mellett ott van Qing Du 庆都- Yao 尧 király anyja. Qing Du 庆都 története is misztikus: a legenda szerint egy vörös sárkány (vagy sárkány alakú felhő) jelent meg felette, miközben a mezőn pihent. Ennek hatására esett teherbe, és 14 hónapnyi várandósság után szülte meg Yao-t 尧, aki a konfuciánus hagyomány egyik legbölcsebb uralkodója lett. Ku 瞽 király negyedik felesége Changyi 常仪- Zhi 帝挚 király anyja. Zhi 挚, aki Ku 瞽 után rövid ideig követte apját a trónon, mielőtt átadta volna a hatalmat féltestvérének, Yao-nak 尧. Ő volt az első, aki ténylegesen uralkodott Ku 瞽 után).

Miután Wen 文 király fiai Wu 武 és Shu Dan 叔旦 leigázták a Shang-házat, és megalapították a Zhou-házat, a versben az első utalások a Zhou-korban történetekre, már mind a hanyatlással vannak összefüggésben.

Zhao 昭 király és Mu 穆 király a Zhou-dinasztia idején éltek. Zhao 昭 király a negyedik király a Zhou-dinasztia során, megszállottan hadakozott dél ellen. Egy fehér fácánt követve túl délre ment, és ott -állítólag- belefutott a Han-folyóba, mert a csónakját a déliek csak ennyivel ragasztották meg, és a vízben feloldódott az enyv ([135-136](#)). Qu Yuan azt firtatja, miért nem mentették meg az istenek?

Mu 穆 király Zhao 昭 király fia volt, akinek volt egy híres fogathajtója, és nyolc paripás kocsiján bejárta az egész birodalmat, eljutott nyugatra a Kunlun-hegyig, és ott találkozott a Nyugat Anya- királynőjével is. ([137-138](#)) Nem érdekelte a kormányzás, csak a kaland és a halhatatlanság keresése, a birodalom ügyeivel nem foglalkozott. A költő rajtuk keresztül azt mutatja be, hogy aztán a Zhou-dinasztia ugyanúgy a lassú enyészeté lett, mint a korábbi Shang.

A Nyugati Zhou-dinasztia idején (i.e.841-i.e.828) Li 厉 király elmenekült a dühös nép elől (Guoren-lázadás 国人暴动) és két herceg (Ding 定 és Shao Mu 召穆), és a nemesek egy ideig maguk kormányozták az országot, király nélkül. (Li 厉 király három okot adott a népnek, hogy magára haragítsa: 1, A köznép nem használhatta szabadon az erdőket, tavakat, folyókat, minden a királyé lett. 2, Szólásszabadság brutális elfojtása (halálbüntetés felségsértésért). 3, A katonák átálltak a nép mellé). Az ezt követő, király nélküli korszak a Gonghe 共和, ami ma a köztársaságot jelenti, de eredetileg erre az időszakra utalt. [173](#).

Zhou dinasztia bukásának története a Zhou-dinasztia Xuan- király 宣 idejében egy jóslat valóra válásával kezdődött. Egy házaspár eperfából készült íjakat árult a piacon. Egy jóslat szerint az eperfa-íj elpusztítja a Zhou-házat, ezért Xuan 宣 király ki akarta végeztetni a párt, de azok elmenekültek. Ekkor ráakadtak egy elhagyott kislányra, Bao Si-re 褒姒, aki később Xuan 宣 király fiának, You 幽 királynak ágyasa lett ([139-140](#)). You 幽 mindent megtett érte, halálosan beleszeretett, a feleségét és trónörökösét elűzte, Bao Si 褒姒 fiát akarta utódnak, amivel belső viszály keletkezett. Mivel Bao Si 褒姒 sosem mosolygott, a király, hogy megnevettesse, meggyújtotta a vészjelző tüzeket, amire az össze hadúr összefutott, Bao Si 褒姒 elmosolyodott a tréfán. Viszont amikor tényleg megtámadták a királyt, hiába gyújtotta meg a vészjelző tüzet, senki sem ment a megmentésére, és a királyt megölték.

Tavaszi és Őszi időszak

A Tavasz és Ősz (i.e. 720 – i.e. 426.) (Chunqiu – 春秋时期) időszaka később egy könyvről kapta a nevét, amit egyes források Konfuciusznak tulajdonítanak, aki ekkortájt élt. A Keleti-Zhou birodalom még tartott, de nem volt a korábbi fényében. Rajta kívül még öt fontos fejedelemség (hegemón) volt az országban: Chu 楚, Qi 齐, Jin 晋, Wu 吴 és Yue 越.

Wu 吴 állam eredetét onnan származtatják, hogy korábban két Zhou herceg (Tai Bo 太伯 és Zhong Yong 仲雍) délre, vad tájakra menekültek, hogy önkéntesen átadják az öröklési jogot öccsüknek (Wen 文 király apjának), akit jó uralkodó jelöltnek tartottak. Wu-ba 吴 érve levágták a hajukat, tetoválást varrattak maguknak, ezzel végleg lemondva a hatalomról. Csakhogy az ott élő népek megszerették őket, és megtették a maguk uralkodóivá. Így alapult meg az a Wu 吴 amiről most szó lesz.

A Tavasz és Ősz korszakában élt, és első fontos uralkodója volt Huan 桓 herceg, aki a korszak leghatalmasabb embere volt, rendet teremtett Kínában, mégis, öreg korában rossz tanácsadókra hallgatott, akik bezárták a palotájába, ahol éhen halt, és hetekig nem vették észre, még el sem temették, mert fiai a trónért harcoltak. [142](#) A következő uralkodó, akit a vers említ, a távoli Zhou-házból származott Xun He 勋阖, aki Wu 吴 állam uralkodója volt i.e. 514-i.e. 496-ig. Korábbi nevén Guang herceg 公子光, majd Helü 阖闾.

Xun He 勋阖 viszont unokatestvérét, a korábbi királyt – Liao 僚 királyt – megölette bérgyilkossal ([169-170](#)). Liao 僚 király Wu 吴 akkori uralkodója volt, de Xun He 勋阖 úgy gondolta, őt illetné a trón, ezért merényletet tervezett. Liao 僚 király mindig nagyon elővigyázatos volt, egész testét páncél fedte. Xun He 勋阖 felbérelte Zhuan Zhu 专诸 nevű mészárosra a gyilkosságra. Zhuan Zhu 专诸 egy olyan halételbe rejtett egy speciális, vékony tört (a neve: halbél 鱼肠), amelyet Liao 僚 király nagyon szeretett. Tálaláskor Liao 僚 óvatlan volt, Zhuan Zhu 专诸 könnyedén odatette elé a halat, majd előkapta a hal beléből a tört, ami átszúrta a három réteg páncélt és megölte Liao-t 僚. Zhuan Zhu-t 专诸 a helyszínen feldarabolta Liao 僚 testőrsége. Viszont Xun He 勋阖 (aki épp nem volt a teremben, ezért nem volt gyanúsított) átvette a trónt.

Sikeres, de kegyetlen uralkodó volt, akinek nagy tekintélye volt, féltek tőle, katonai gépezetté alakította Wu-t 吴, és még Chu 楚 fővárosát is elfoglalták ideiglenesen ([184](#)). Viszont utána két generációval Wu 吴 lehanyaglott és meg is szűnt, Yue 越 bekebelezte. Később Chu 楚 (Qu Yuan 屈原 születésének helye) feltámadt poraiból és Yue

越 államot is leuralta, végül viszont Chu-t 楚 a Qin-ek 秦 olvasztották magukba. Qu Yuan 屈原 200 évvel Xun He 勋阖 halála után élt, de az akkori nemzeti trauma újra ismétlődött az ő életében, és sajnos sikertelen véggel. [169-172](#)

A „Tavaszi és Őszi időszakban” felbukkanó, magyarázatra szoruló alakok, és ide vonatkozó kérdés száma:

Wu 吴: két magyarázata van ennek a névnek.

1, Wu 吴 uralkodójára, Shun 舜 királyra utal, akit a Déli Szent Hegynél ért a halál – akkor erre utal a sor.

2, Wu 吴 fejedelemség mitikus kezdeteire utal (tehát a fenti, Xun He 勋阖 által uralt Wu 吴 állam régi eredettörténetére). Ez szerint Zhou-ház két hercege, Tai Bo 太伯 és Zhong Yong 仲雍 déli vad tájakra menekült, hogy önkéntesen átadják az öröklési jogot öccsüknek, akit jó uralkodó jelöltnek tartottak. Levágatták hajukat, tetoválták magukat (ez azt jelentette, hogy végleg lemondtak az uralkodói jogról), viszont az ottani nép megszerette és tisztelte őket, ezért megalapították Wu-t 吴. Ha a sorsod a hatalom, nem tudsz elmenekülni előle. Ha ez igaz, akkor arra utal a kérdés, hogy maradhatott fenn ilyen sokáig ez az állam. [101](#)

Hadakozó fejedelemségek kora: i.e. 475 – i.e. 221. (A költő, Qu Yuan 屈原 kora)

Ezidőtájt Kína ismét felaprózódott több kisebb államra. Ebből ismert Chu 楚, a költő hazája. Qin 秦, Qi 齐, Yan 燕, és a korábbi Jin szétesett három részre: Zhao 赵, Wei 魏, Han 韩.

Ezekből a kisállamokból egyértelműen Qin 秦 kezdett dominálni, így a többi kisállam elkezdett szövetkezni Qin 秦 ellen. Qu Yuan 屈原 is köztük volt, de a Chu 楚 udvarban a Qin-barát 秦 tanácsadók száműzték.

A [186.](#) sorban szereplő Du'ao 堵敖 nevű uralkodó Chu-beli 楚 uralkodó volt, a Hadakozó fejedelemségek korát megelőzően (kb. i.e.675-672), és Qu Yuan 屈原 azért ír róla, mert az ő példája nagyon tipikus a jelen helyzetre. Apja halála után került a trónra, megpróbálta megölni öccsét, hogy biztosítsa egyeduralmát, de nem sikerült, mert öccse a szomszédos államba menekült. Az öccse később visszatért, és megölte őt. Azért példálózik vele a költő, hogy kifejezze a jelen Chu-ház 楚 is ugyanolyan romlott, tele van belső intrikákkal, miközben a külső ellenség közeleg.

A [185.](#) sorban szereplő Zi Wen 子文 nevű főminiszter, szintén a Hadakozó fejedelemségek korában élt, i.e. 664-i.e 637 közé tehető munkássága. Önzetlen és hűséges államférfi, akit nagyra tartottak, nem mutatott örömet kinevezésekor, sem bánatot bukásakor, csak a kötelesség érdekelte. Háromszor is lemondott a vagyonáról az állam javára. A legenda szerint csecsemőként kitétték a vadonba, a mocsárba, de egy anyatigris táplálta, amíg rá nem találtak. Ő volt a költő erkölcsi példaképe, akkor is hű maradt Chu-hoz 楚 és az uralkodóhoz, amikor az hibázott.

A „Hadakozó fejedelemségek korában” felbukkanó, magyarázatra szoruló alakok, és kérdés száma:

Jing 荆: Chu 楚 állam régi neve, ahonnan a költő származik. [182.](#)

A vers [174-183](#) soráig tartó kérdések témája változó, összefüggéstelen, és eredetükről nincs túl sok információ, korábbi legenda töredékek, példabeszéd maradványok lehetnek. Pl. A vadborsót szedő lány, akit szarvas őriz, ott arra kérdez rá a költő, miért védi egyikünket az Isten, a másikunkat pedig nem. A folyókanyarról szóló sor (vagy örvénylő víz), valószínűleg egy sikeres diplomáciai találkozóra utalhat észak barbár népével. A történet a báty kutyájáról, amit az öcs irigyel, megkaparintja, de nem megy vele semmire, szintén egykori példabeszéd lehet.

A verset a [179.](#) sora miatt kezdtem el lefordítani. Ugyanis Meng Haoran 孟浩然 *Megmászom össze a Lan-hegyet, Ötödik Zhangnak* 《秋登兰山寄张五》 című versében a Qu Yuan által használt alkonyat szót használja.

Qu Yuan versében: 179, 薄暮雷电, 归何忧? Bómù léidiàn, guī hé yōu? Alkonyatkor, viharban, miért nyomasztó hazatérni?

Meng Haoran versében: 愁因薄暮起, 兴是清秋发 Chóu yīn bómù qǐ, xìng shì qīngqiū fā. *Bánatom a közelgő alkonyattal ébred; Míg boldogságom ragyogó, őszi napon kél.*

曰：yuē: Szólj:

1. 遂古之初，谁传道之？ Suì gǔ zhī chū, shéi chuándào zhī? Ósidőknek kezdeteit, hírül ki adta? (m1-22)
2. 上下未形，何由考之？ Shàngxià wèi xíng, hé yóu kǎo zhī? Ég és Föld még formátlan volt, ki vizsgálhatta?
3. 冥昭瞢闇，谁能极之？ Míng zhāo méng àn, shéi néng jí zhī? Sötét és fény gomolygását, ki fürkészhetette?
4. 冯翼惟象，何以识之？ Féngyì wéi xiàng, héyǐ shí zhī? Határtalan formázatot, ki ismerhette?
5. 明明闇闇，惟时何为？ Míngmíng àn'àn, wéi shí hé wèi? Sötétség és világosság, mikor jött létre?
6. 阴阳三合，何本何化？ Yīnyáng sān hé, hé běn hé huà? Yinyang hármas egységének, mi volt eredete? (m6)
7. 圜则九重，孰营度之？ Huán zé jiǔchóng, shú yíng dù zhī? Kerek égbolt kilenc szintjét, így ki tervezte?
8. 惟兹何功，孰初作之？ Wéi zī hé gōng, shú chū zuò zhī? Csak ez, mily' óriási munka! Ki teremtette?
9. 斡维焉系，天极焉加？ Wò wéi yān xì, tiānjí yān jiā? Égi tengely köteleit, hová rögzítik?
10. 八柱何当，东南何亏？ Bā zhù hé dāng, dōngnán hé kuī? Hol tart Nyolc oszlop, s délkeleten miért hiányzik?
11. 九天之际，安放安属？ Jiǔtiān zhī jì, ānfàng ān shǔ? Kilenc ég szintje, egymáshoz hogy viszonyodik?
12. 隅隈多有，谁知其数？ Yú wēi duō yǒu, shéi zhī qí shù? Zug, szeglet milyen sok, meg nem számolható?
13. 天何所沓？十二焉分？ Tiān hé suǒ dá? Shí'èr yān fēn? Hová ér az Ég? s tizenkettőbe hogy osztható?
14. 日月安属？列星安陈？ Rì yuè ān shǔ? Liè xīng ān chén? Nap, Hold hol rögzül? Csillagállás miért ilyen?
15. 出自汤谷，次于蒙汜。 Chūzì tāng gǔ, cì yú méng sì. Forró völgyből kel, ködös vízparton lepihen. (m15)
16. 自明及晦，所行几里？ Zì míng jí huì, suǒ xíng jǐ lǐ? Pirkadattól szürkületig, hány mérföldet tesz?
17. 夜光何德，死则又育？ Yèguāng hé dé, sǐ zé yòu yù? Éjji holdfény mily erős, elfogy, s újra lesz?
18. 厥利维何，而顾菟在腹？ Jué lì wéi hé, ér gù tù zài fù? De annak meg mi értelme, hogy nyúl van rajta?
19. 女岐无合，夫焉取九子？ Nǚ Qí wú hé, fū yān qǔ jiǔ zǐ? Ha Qi-hölgy sosem egyesült, hogy lett kilenc fia? (m19)
20. 伯强何处？惠气安在？ Bó Qiáng hé chù? Huì qì ān zài? Hol lakik Bo Qiang? És lágy fuvallat merre jár? (m20)
21. 何阖而晦？何开而明？ Hé hé ér huì? Hé kāi ér míng? Éjjel mi zárul? És a fénynek kaput ki tár?
22. 角宿未旦，曜灵安藏？ Jiǎo sù wèi dàn, yào líng ān cáng? Míg Szarv-csillag jelzi pirkad, a nap hol bújkál? (m22)

✱

23. 不任汨鸿，师何以尚之？ Bù rèn gǔ hóng, shī héyǐ shàngzhī? Ha árvizet nem fékez, miért tiszteli a nép? (m23-34)
 24. 金曰“何忧，何不课而行之？” Qiān yuē “hé yōu, hébù kè ér xíng zhī?” Mondták: ne aggódjunk, csak hadd csinálja eképp.
 25. 鸱龟曳衔，鯀何听焉？ Chī guī yè xián, Gǔn hé tīng yān? Bagoly, teknős földet hord, szavuk Gun értette?
 26. 顺欲成功，帝何刑焉？ Shùn yù chénggōng, dì hé xíng yān? Csak sikert akart, Égi Úr hát miért büntette?
 27. 永遏在羽山，夫何三年不施？ Yǒng è zài yǔshān, fū hé sān nián bù shī? Toll-hegyen, három évig nem oszlik fel teste?
 28. 伯禹腹鯀，夫何以变化？ Bó Yǔ bì Gǔn, fū héyǐ biànhuà? Nagy Yu megszületett Gun-ból, hogy változott át?
 29. 纂就前绪，遂成考功。 Zuǎn jiù qián xù, suì chéngkǎo gōng. Átvette atyja fonálát, s befejezte munkáját.
 30. 何续初继业，而厥谋不同？ Héxùchū jì yè, ér jué móu bùtóng? Elkezdett művét folytatta, más módot használt hát.
 31. 洪泉极深，何以寘之？ Hóng quán jí shēn, héyǐ tián zhī? Az áradás túl nagy, hogy lehet gátat vetni?
 32. 地方九则，何以坟之？ Dìfāng jiù zé, héyǐ fén zhī? Földet kilencbe osztani, mérni, halmozni?
 33. 应龙何画？河海何历？ Yīnglóng hé huà? Hé hái hé lì? Yinglong hogy rajzolt? Merre mentek folyók, tengerek? (m33)
 34. 鯀何所营？禹何所成？ Gǔn hé suǒ yíng? Yǔ hé suǒ chéng? Hogy tervezte Gun? Yu hogyan valósítja meg?
- ✱
35. 康回冯怒，隆何故以东南倾？ Kāng Huí féng nù, dì hégù yǐ dōngnán qīng? Kang Hui dühében, a földet délkeletnek dönti? (m35-44)
 36. 九州安错？川谷何洿？ Jiǔzhōu ān cuò? Chuāngǔ hé wū? Hogy lett kilenc tartomány? Mily mélyek folyók völgyei?
 37. 东流不溢，孰知其故？ Dōng liú bù yì, shú zhī qí gù? Folyótól nem árad tenger, okát nem tudni?
 38. 东西南北，其修孰多？ Dōngxī nánběi, qí xiū shú duō? Kelet, nyugat, dél, észak, különbségük mennyi?
 39. 南北顺椭，其衍几何？ Nánběi shùn tuǒ, qí yǎn jǐhé? Ha ovális a föld, mekkora a hiánya?
 40. 昆仑悬圃，其尻安在？ Kūnlún xuánpǔ, qí jū ān zài? Kunlun függőkertje, voltaképp merre vala? (m40)
 41. 增城九重，其高几里？ Zēngchéng jiǔchóng, qí gāo jǐ lǐ? Kilenc szintű város, milyen magas tornya? (m41)

42. 四方之门，其谁从焉？ Sì fāng zhī mén, qí shéi cóng yán? Négy égtáj kapuján, ki az ki áthaladna?
43. 西北辟启，何气通焉？ Xīběi pì qǐ, hé qì tōng yān? Északnyugaton keresztül, milyen szél süvít?
44. 日安不到？烛龙何照？ Rì ān bù dào? **Zhúlóng** hé zhào? Hová napfény el nem ér, Zhulong mivel világít?
(m44)

✘

45. 羲和之未扬，若华何光？ Xī Hé zhī wèi yáng, ruò huá hé guāng? Xi He még nem indul, fény mitől van Ruo-virágon? (m45)

✘

46. 何所冬暖？何所夏寒？ Hé suǒ dōng nuǎn? Hé suǒ xià hán? Télen hol van meleg? Hol van hideg nyáron?
(m46-47)
47. 焉有石林？何兽能言？ Yān yǒu shí lín? Hé shòu néng yán? Hol van a kőerdő? Mely állat tud beszélni?

✘

48. 焉有虬龙，负熊以游？ Yān yǒu **Qiúlóng**, fù xióng yǐ yóu? Hol van Qiulong? Tud medvével a hátán úszni?
(m48)

✘

49. 雄虺九首，儻忽焉在？ Xióng huī jiǔ shǒu, shū hū yān zài? Kilencfejű fűrge kígyó, merre élhet? (m49-55)
50. 何所不死？长人何守？ Hé suǒ bù sǐ? Zhǎng rén hé shǒu? Hol nincs halál? Óriás mit őrizhet?
51. 靡蓐九衢，泉华安居？ Mí píng jiǔ qú, quán huá ānjū? Békalencsés víziúton, vadkender nőhet?
52. 一蛇吞象，厥大何如？ Yī shé tūn xiàng, jué dà hérú? Elefántot elnyelő kígyó, mekkora az?
53. 黑水玄趾，三危安在？ Hēi shuǐ xuán zhǐ, sānwēi ān zài? Fekete-víz, sötét láb, Sanwei-hegy vajon igaz?
(m53)
54. 延年不死，寿何所止？ Yán nián bù sǐ, shòu hé suǒ zhǐ? Ha nincs halál, öröklét van, mikor ér véget?
55. 鲛鱼何所？魍堆焉处？ Líng yú hé suǒ? Qí duī yān chù? Pikkelyes halemler, kannibál madár létezhet?

✘

56. 羿焉弹日？乌焉解羽？ Yì yān bì rì? Wū yān jiě yǔ? Yi napot hogyan lött? Varjak tolla hogy esett? (m56)

✘

57. 禹之力献功，降省下土四方。 Yǔ zhī lì xiàn gōng, jiàng shěng xià tǔ sì fāng. Yu sikerrel járt, alászállt megnézni a vidéket. (m57-66)
58. 焉得彼姁山女，而通之於台桑？ Yān dé bǐ tūshān nǚ, ér tōng zhī yú tái sāng? Tushan-i lánnyal, eperfák közt találkoztak.
59. 闵妃匹合，厥身是继。 Mǐn fēi pǐ hé, jué shēn shì jì. Vágyakozva egyesültek, így folytatódta.
60. 胡维嗜不同味，而快彘饱？ Hú wéi shì bù tóng wèi, ér kuài cháo bǎo? Ízlesek különböznek, hogy lehet már reggel jóllakni?
61. 启代益作后，卒然离蠶。 Qǐ dài Yì zuò hòu, cù rán lí niè. Qi váltotta Yi-t, hirtelen baj, csapás éri.
62. 何启惟忧，而能拘是达？ Hé Qǐ wéi yōu, ér néng jū shì dá? Ennyi gond után Qi, hogy képes célját elérni?
63. 皆归射鞫，而无害厥躬。 Jiē guī shè jū, ér wú hài jué gōng. Céltáblájaként nyílnak, sértetlen maradt.
64. 何后益作革，而禹播降？ Hé hòu Yì zuò gé, ér Yǔ bō jiàng? Miért váltották le Yi-t, akit Yu oly nagyra tart?
65. 启棘宾商，九辩九歌。 Qǐ jí bīn shāng, jiǔ biàn jiǔ gē. Qi az Ég vendége, Övé Kilenc érv és nóta.
66. 何勤子屠母，而死分竟地？ Hé qín zǐ tú mǔ, ér sǐ fēn jìng de? Felhasítja anyját, válaszuk miért ily durva?
(m66)

✘

67. 帝降夷羿，革孽夏民。 Dì jiàng yí Yì, gé niè xià mín. Isten küldi Yi-t, hogy csapásnak véget vetne. (m67-72)
68. 胡射夫河伯，而妻彼雒嫫？ Hú shè fū Hé Bó, ér qī bǐ Luò Pín? De az rálőtt folyóistenre, feleségét megszerezte? (m68)
69. 冯珧利决，封豨是射。 Féngyáolì jué, fēng xī shì shè. Kagylódíszes íjával, a Vadkant lelőtte.
70. 何献蒸肉之膏，而后帝不若？ Hé xiàn zhēng ròu zhī gāo, ér hòu dì bù ruò? Minek áldozta fel húsát, ha az Úr megvetette?
71. 泥娶纯狐，眩妻爱谋。 Zhuó qǔ Chún Hú, xuàn qī yuán móu. Zhuo elvette Chan Hú-t, s ádáz tervük szőtték.
72. 何羿之射革，而交吞揆之？ Hé yì zhī shè gé, ér jiāo tūn kuí zhī? Pajzson is átlövőt, hogyhogy így félrevezették?

✘

73. 阻穷西征，岩何越焉？ Zǔ qióng xī zhēng, yán hé yuè yān? Messzi nyugati útján, hogy kelt át meredélyen?
(m73-79)
74. 化而为黄熊，巫何活焉？ Huà ér wéi huáng xióng, wū hé huó yān? A sárga medvét, mily varázs tartotta életben?
75. 咸播秬黍，莆藿是营。 Xián bō jù shǔ, pú huò shì yíng. Fekete kölest vetnek, sástól tisztítják a földet.
76. 何由并投，而鲧疾修盈？ Hé yóu bìng tóu, ér gǔn jí xiū yíng? Miért száműzték, mikor Gun hatalmasat tett?

77. 白蜃嬰葍，胡为此堂？ Báiníyīng fū, hú wèi cǐ táng? Fehér szivárvány fátyol, csarnoka hová lett? (m77)
78. 安得夫良药，不能固臧？ Ān dé fū liángyào, bùnéng gù zāng? Hiába gyógyszer, mégsem tart a test örökre.
79. 天式从横，阳离爱死。 Tiān shì cóng héng, yáng lí yuán sǐ. Ég rendje széles, ha a fény kihúny, jön a vége.
- ✘
80. 大鸟何鸣，夫焉丧厥体？ Dà niǎo hé míng, fū yān sàng jué tǐ? Miért rikolt a nagy madár, testét elvesztve? (m80-83)
81. 辨号起雨，何以兴之？ Píng hào qǐ yǔ, héyǐ xìng zhī? Ping kiáltva esőt fakaszt, hogyan képes erre? (m81)
82. 撰体协胁，鹿何膺之？ Zhuàn tǐ xié xié, lù hé yīng zhī? Furcsa formát, fején csontját, szarvas miért hordja?
83. 鳌戴山抃，何以安之？ Áo dài shān biàn, héyǐ ānzhī? Teknős hátán a hegyet, szilárdan hogy tartja? (m83)
- ✘
84. 释舟陵行，何之迁之？ Shì zhōu líng xíng, hé zhī qiān zhī? Szárazon húzta a hajót, merre ment útján? (m84-90)
85. 惟浇在户，何求于嫂？ Wéi Jiāo zài hù, hé qiú yú sǎo? Jiao áll a kapuban, sógornőjétől mit kíván?
86. 何少康逐犬，而颠陨厥首？ Hé Shǎokāng zhú quǎn, ér diān yǔn jué shǒu? Shao Kang kutyával üzte, míg fejét veszti?
87. 女岐缝裳，而馆同爰止。 Nǚ Qí fèng shang, ér guǎn tóng yuán zhǐ. Nüqi varrogat, közös szállásukon neki.
88. 何颠易厥首，而亲以逢殆？ Hé diān yì jué shǒu, ér qīn yǐ féng dài? Eltéveszthette, hogy a nő fejét is lemetszi?
89. 汤谋易旅，何以厚之？ Tāng móu yì lǚ, héyǐ hòu zhī? Forrongó sereget szervez, mi erejük titka?
90. 覆舟斟寻，何道取之？ Fù zhōu Zhēn Xún, hé dào qǔ zhī? A felforgatott Zhen Xun-t, hogyan vette vissza? (m90)
- ✘
91. 桀伐蒙山，何所得焉？ Jié fá méng shān, hé suǒdé yān? Jie a Meng-hegynek ment, mit ért el vele? (m91-92)
92. 妹嬉何肆，汤何殛焉？ Mò Xī hé sì, Tāng hé jí yān? Mo Xi gátlástalan, Tang rájuk hogy sújtott le?
- ✘
93. 舜闵在家，父何以齔？ Shùn mǐn zài jiā, fù héyǐ guān? Shun-t gyötri családja, apja miért hagyta magára? (m93-100)
94. 尧不姚告，二女何亲？ Yáo bù yáo gào, èr nǚ hé qīn? Yao frigyüket titkolja, csak két lányát adja.
95. 厥萌在初，何所亿焉？ Jué méng zài chū, hé suǒ yì yān? Mikor csíráznak a dolgok, a végét ki látja?
96. 璜台十成，谁所极焉？ Huáng tái shí chéng, shéi suǒ jí yān? Tízemeletes tornyot, ki dönti romlásba?
97. 登立为帝，孰道尚之？ Dēnglì wèi dì, shú dào shàngzhī? Ki egyszer király lesz, melyik utat kövesse?
98. 女娲有体，孰制匠之？ Nǚ wā yǒu tǐ, shú zhì jiàng zhī? Nüvá testet ölt, de őt ki teremtette? (m98)
99. 舜服厥弟，终然为害。 Shùn fú jué dì, zhōng rán wéihài. Shun szolgálta öccsét, az végül bajt hozott rá. (m99)
100. 何肆犬豕，而厥身不危败？ Hé sì quǎn shǐ, ér jué shēn bù wēi bài? Disznó mód viselkedett, mégsem vált átkozottá?
- ✘
101. 吴获迄古，南岳是止。 Wú huò qì gǔ, nányuè shì zhǐ. Rég Wu-ké a hatalom, gyökeret vertek Déli-hegyen. (m101-102)
102. 孰期去斯，得两男子？ Shú qī qù sī, dé liǎng nánzǐ? Ki gondolta akkor, hogy kettejük célja ez lesz?
- ✘
103. 缘鹄饰玉，后帝是飨。 Yuán gǔ shì yù, hòu dì shì xiǎng. Hattyúhússal és ékkövekkel, az urat meglepi. (m103-106)
104. 何承谋夏桀，终以灭丧？ Héchéngmóu jiǎ Jié, zhōng yǐ miè sàng? Rááll a tanácsára, amivel Jie-t elűzi?
105. 帝乃降观，下逢伊摯。 Dì nǎi jiàng guān, xià féng Yī Zhì. Égi úr, amint letekintett, rátalált Yi Zhi-re.
106. 何条放致罚，而黎服大说？ Hé tiáo fàng zhì fá, ér lí fú dà shuō? Jie száműzetése, miért a nép ünnepe?
- ✘
107. 简狄在台，誉何宣？ Jiǎndí zài tái, Kù hé yí? Jian Di toronyban élt, Ku hogy kedves vele? (m107)
108. 玄鸟致贻，女何喜？ Xuán niǎo zhì yí, nǚ hé xǐ? Sötét madár ajándékának, hogy örülhetne?
109. 该秉季德，厥父是臧。 Gāi bǐng Jì dé, jué fù shì zāng. Gai mint Ji erényes, apja is elégedett. (m107g-118)
110. 胡终弊于有扈，牧夫牛羊？ Hú zhōng bì yú Yǒuhù, mùfū niú yáng? Miért halt Youhu földjén, amint ökröt legeltetett?
111. 干协时舞，何以怀之？ Gàn xié shí wǔ, héyǐ huái zhī? Pajzsot rázva táncolt, tetszést ez hogyan nyerhet?
112. 平胁曼肤，何以肥之？ Píng xié màn fū, héyǐ féi zhī? Hasuk sima, bőrük puha, mitől híztak így meg?
113. 有扈牧竖，云何而逢？ Yǒuhù mù shù, yún hé ér féng? Youhu-i pásztorral, miért futottak össze?
114. 击床先出，其命何从？ Jī chuáng xiān chū, qí mìng hé cóng? Ágyra csapva menekült, hová lett élete?
115. 恒秉季德，焉得夫朴牛？ Héng bǐng Jì dé, yān dé fū pǔ niú? Ha erényes volt, mint Ji, hogy tett szert ökrökre?
116. 何往营班禄，不但还来？ Hé wǎng yíng bān lù, bùdàn hái lái? Hasznót lesni minek, miért nem ment rögvest haza?

117. 昏微循迹，有狄不宁。Hūn Wēi xún jì, yǒu dí bù níng. Hun Wei nyomában jár, Di-népének nincs nyugalma.

118. 何繁鸟萃棘，负子肆情？ Hé fán niǎo cuì jí, fù zǐ sì qíng? Miért gyűlt bokrok közt madár, hátán a fiút hordva?

✘

119. 眩弟并淫，危害厥兄。 Xuàn dì bìng yín, wéihài jué xiōng. Szövetkezik hitvány öcs, kárt okoz bátyjának.
(m119-120)

120. 何变化以作诈，而后嗣逢长？ Hé biànhuà yǐ zuò zhà, ér hòusì féng zhǎng? Míg az öcs csalárd, utódja mégis fennmarad?

✘

121. 成汤东巡，有莘爰极。 Chéng Tāng dōng xún, Yǒushēn yuán jí. Tang keleten szemléz, eljut Youshen földjére. (m121-126)

122. 何乞彼小臣，而吉妃是得？ Hé qǐ bǐ xiǎo chén, ér jí fēi shì dé? Könyörög a szolgának, kap hitvest is vele?

123. 水滨之木，得彼小子。 Shuǐ bīn zhī mù, dé bǐ xiǎozǐ. Vízparti fa odvában, találtak a gyermekre.

124. 夫何恶之，媵有莘之妇？ Fū hé è zhī, yìng yǒushēn zhī fù? Először megvetik, később is csak szolgálja Youshenbe'?

125. 汤出重泉，夫何臯尤？ Tāng chū Zhóngquán, fū hé zuì yóu? Tang kiszabadult Zhongquan-ból, mi is volt bűne? (m125)

126. 不胜心伐帝，夫谁使挑之？ Bùshèng xīn fá dì, fū shéi shǐ tiāo zhī? Dühében a királynak ront, ki sarkallta erre?

✘

127. 会朝争盟，何践吾期？ Huì cháo zhēng méng, héjiàn wú qī? Hajnali gyűlésen szövetségesek, mily ígéretet tettek? (m127-130) (m127w-134)

128. 苍鸟群飞，孰使萃之？ Cāng niǎo qún fēi, shú shǐ cuì zhī? Sötét madarak raja száll, vajon ki hajtja őket?

129. 列击纣躬，叔旦不嘉。 Liè jī Zhòu gōng, Shūdàn bù jiā. Mikor a báty lesújt Zhou-ra, Shu Dan gondterhelt.

130. 何亲揆发足，周之命以咨嗟？ Hé qīn kuī fā zú, zhōu zhī mìng yǐ zī jiē? Miért vett részt benne, ha aztán sorsukon csüggedt?

131. 授殷天下，其位安施？ Shòu yīn tiānxià, qí wèi ān shī? Egykor az Ég Yinnek ad hatalmat, hogy züllött így le?

132. 反成乃亡，其罪伊何？ Fǎn chéng nǎi wáng, qí zuì yī hé? Ami felépül, az elpusztul, de mi valódi bűne?

133. 争遣伐器，何以行之？ Zhēng qiǎn fá qì, héyǐ xíng zhī? Ujjongva vittek fegyvert, hogy lehet így csatába menni?

134. 并驱击翼，何以将之？ Bìng qū jī yì, héyǐ jiāng zhī? Vágtatva támadtak az ellenségre, soraikat hadvezér vezényli?

✘

135. 昭后成游，南土爰底。 Zhāo hòu chéng yóu, nán tǔ yuán dǐ. Zhao király útnak eredt, s délen bevégeztetett.
(m135-136)

136. 厥利惟何，逢彼白雉？ Jué lì wéi hé, féng bǐ bái zhì? Mi haszna abból, hogy fehér fácánt követett?

137. 穆王巧梅，夫何为周流？ Mùwáng qiǎo méi, fū hé wèi zhōu liú? Mu király mesteri hajtójával, miért utazott?
(m137-138)

138. 环理天下，夫何索求？ Huán lǐ tiānxià, fū hé suǒ qiú? Birodalmát bejárta, mi után sóvárogott?

139. 妖夫曳炫，何号于市？ Yāo fū yè xuàn, hé hào yú shì? Férfi baljós árut húz, miért kiált a vásárba'? (m139-140)

140. 周幽谁诛？焉得夫褒姒？ Zhōu Yōu shéi zhū? Yān dé fū Bāo Sì? Zhou You-t ki ölte meg? Bao Si-t ki hozta nyakára?

141. 天命反侧，何罚何佑？ Tiānmìng fǎncè, hé fá hé yòu? Ingatag az Ég, jutalmat, bírságot hogyan szabja?

✘

142. 齐桓九会，卒然身杀。 Qí Huán jiǔ huì, cù rán shēn shā. Qi Huan kilenc szövetsége, mégis magányos halála.

✘

143. 彼王纣之躬，孰使乱惑？ Bǐ wáng Zhòu zhī gōng, shú shǐ luàn huò? Zhou királyt, ki bujtogatta zűrzavarra?
(m143-148)

144. 何恶辅弼，谗谄是服？ Hé è fǔbì, chán chǎn shì fú? Segítőt gyűlöli, hízelgőt nagyra tartja?

145. 比干何逆，而抑沈之？ Bǐgān hé nì, ér yì shěn zhī? Bi Gan ellenszegült, a király elpusztította? (m145)

146. 雷开阿顺，而赐封之？ Léi Kāi ā shùn, ér cì fēng zhī? Lei Kai dörgölözött, és lesz birtoka, rangja?

147. 何圣人之一德，卒其异方？ Hé shèngrén zhī yī dé, zú qí yì fāng? A bölcsek erényesek, miért más mindnek sorsa?

148. 梅伯受醢，箕子详狂？ Méi Bó shòu hǎi, Jī Zǐ xiáng kuáng? Mei Bo húsát péppé zúzták, Ji Zi színleli, hogy balga. (m148)

✘

149. 稷维元子，帝何竺之？ Jì wéi yuán zǐ, dì hé zhū zhī? Ji elsőszülött volt, az Úr miért gyűlöli? (m149)
150. 投之于冰上，鸟何燠之？ Tóu zhī yú bīng shàng, niǎo hé yù zhī? Kitették a jégre, madár miért melengeti?
✘
151. 何冯弓挟矢，殊能将之？ Hé fēng gōng xié shǐ, shū néng jiāng zhī? Feszíti íját, tartja nyilát, ereje honnan ily rendkívüli? (m151-152)
152. 既惊帝切激，何逢长之？ Jì jīng dì qiè jī, héféngzhǎng zhī? Elképedt az Úr, hosszú életet miért ad neki?
✘
153. 伯昌号衰，秉鞭作牧。 Bó Chāng hào shuāi, bǐng biān zuò mù. Bo Chang a hanyatlást látván, ostort tartva a nép pásztora lett.
154. 何令彻彼岐社，命有殷国？ Hé líng chè bǐ qí shè, mìng yǒu yīn guó? Ledönti a Qi-hegyi oltárt, csak hogy uralkodhasson Yi felett? (m154-155)
155. 迁藏就岐，何能依？ Qiān cáng jiù qí, hé néng yī? Mikor Qi-hegyre költözött népe, miben reménykedett?
156. 殷有感妇，何所讥？ Yīn yǒu huò fù, hé suǒ jī? Yinek csábító asszonyát, az Ég miért nem fedtte meg?
157. 受赐兹醢，西伯上告。 Shòu cì zī hǎi, Xībó shànggào. Húskrém ajándékán, Nyugat Tanácsosa az Istenhez kiált! (m157-158)
158. 何亲就上帝罚，殷之命以不救？ Hé qīn jiù shàngdì fá, yīn zhī mìng yǐ bù jiù? Értelmetlen büntetése, nem változtatja meg Yin sorsát.
159. 师望在肆，昌何识？ Shī Wàng zài sì, Chāng hé shí? Mészárszéken Shi Wangot, Chang fel hogy ismerte? (m159-160)
160. 鼓刀扬声，后何喜？ Gǔ dāo yáng shēng, hòu hé xǐ? Harsányan csattogtak kései, király miért szerette?
161. 武发杀殷，何所悒？ Wǔ Fā shā yīn, hé suǒ yì? Wu Fa elpusztította Yin-t, miért gyöttrődött utána?
162. 载尸集战，何所急？ Zài shī jí zhàn, hé suǒ jí? Vitte a harcba a halottat, a csatát nem halasztotta?
163. 伯林雉经，维其何故？ Bó Lín zhì jīng, wéi qí hégù? Bo Lin fellógatta magát, ezt miért tette? (m163)
164. 何感天抑墜，夫谁畏惧？ Hé gǎn tiān yì di, fū shéi wèijù? Az Eget semmi sem rendíti meg, s ki fél tőle?
165. 皇天集命，惟何戒之？ Huángtiān jí mìng, wéi hé jiè zhī? Ha az Égi Úr ad hatalmat, miért nem int rendre?
166. 受礼天下，又使至代之？ Shòulǐ tiānxià, yòu shǐ zhì dài zhī? Miért ad hatalmat az Ég, ha elhagy rendre?
✘
167. 初汤臣摯，后兹承辅。 Chū Tāng chén Zhì, hòu zī chéng fǔ. Kezdetben Tang minisztere Zhi, később felel fiaiert. (m167-168)
168. 何卒官汤，尊食宗绪？ Hé zú guān Tāng, zūn shí zōng xù? Szolgálhatta Tangot, utána a templomban áldoznak neki, miért?
✘
169. 勋阖梦生，少离散亡。 Xūn Hé mèng shēng, shǎo lí sàn wáng. Xun He dicsőnek született, de elején száműzték, nem volt hatalma. (m169-170) (m169xh)
170. 何壮武厉，能流厥严？ Hé zhuàng wǔ lì, néng liú jué yán? Hogy lett oly tekintélyes, rettentő méltósága?
171. 彭铿斟雉，帝何飧？ Péng kēng zhēn zhì, dì hé xiǎng? Peng Keng fácánt tálalt, mi izlett az Úrnak benne?
172. 受寿永多，夫何久长？ Shòu shòu yǒng duō, fū hé jiǔ zhǎng? Hosszú sorsot kapott, vajon mivel érdemelte?
✘
173. 中央共牧，后何怒？ Zhōngyāng gòng mù, hòu hé nù? Középső vidéket hogy együtt vezetik, a király miért nem szenvedte? (m173)
✘
174. 蜂蛾微命，力何固？ Fēng é wēi mìng, lì hé gù? Méhek, hangyák sorsa apró, mitől hajthatatlan népe? (m174)
175. 惊女采薇，鹿何祐？ Jīng nǚ cǎi wēi, lù hé yòu? Félenk lány vadborsót szed, szarvas őt miért őrizte?
176. 北至回水，萃何喜？ Běi zhì huí shuǐ, cuì hé xǐ? Északi folyókanyarban, minek örültek összegyűlve?
177. 兄有噬犬，弟何欲？ Xiōng yǒu shì quǎn, dì hé yù? A bátynak jó vadászutyájától, mit akar öccse?
178. 易之以百两，卒无禄？ Yì zhī yǐ bǎi liǎng, zú wú lù? Elcseréli száz szekérre, mégsem marad semmije?
179. 薄葺雷电，归何忧？ Bómù léidiàn, guī hé yōu? Alkonyatkor, viharban, miért nyomasztó hazatérni?
180. 厥严不奉，帝何求？ Jué yán bù fèng, dì hé qiú? Ha az égnek nem áldoznak, hogy van merszük követelni?
181. 伏匿穴处，爰何云？ Fú nì xué chù, yuán hé yún? Barlangokba rejtőzöttek, miről tudnak beszélgetni?
182. 荆勋作师，夫何长？ Jīng xūn zuò shī, fū hé zhǎng? Jing dicső sereget emel, hogy maradt fenn oly rég?
183. 悟过改更，我又何言？ Wùguò gǎi gèng, wǒ yòu hé yán? Ha a király beismerné a hibáit, mi szavam lenne még?
184. 吴光争国，久余是胜。 Wú Guāng zhēng guó, jiǔ yú shì shèng. Wu Guang háborút vív, hosszan övé a győzelem. (m184)

185. 何环穿自闾社丘陵，爰出子文？ Hé huán chuān zì lú shè qiū líng, yuán chū **Zǐ Wén**? Miért falvak-dombok között született Zi Wen? [\(m185\)](#)
186. 吾告堵敖，以不长。 Wú gào **Dǔ'áo**, yǐ bù cháng. Én mondtam Du'aonak, hogy veszélyben forog. [\(m186\)](#)
187. 何试上自予，忠名弥彰？ Hé shì shàng zì yǔ, zhōng míng mí zhāng? Ki feláldozza magát az uralkodóért, hűsége fényesebben ragyog?